

Limba medical. Influența engleză

Doina BUTIURCA

În medicina europeană a dominat până în secolul al XVI-lea o singură limbă, latina. Cu toată această persistență, la relativ puțin timp după dezvoltarea tipografiei, în ultimele decenii ale secolului al XV-lea, chirurgii din Lyon și din provinciile franceze au început să publice cărți de medicină antică și medievală în limba franceză. Reacția Facultăților de medicină a timpului, care își instruiau studenții după tipicul limbii latine a venit prompt, cu toate că se aflau în ipostaza de a face opoziție limbii naționale. Menținerea limbii latine avea rațiuni bine determinate: „știința, câtă era, trebuia să rămână criptică pentru neinițiați”, iar teama „prăbușirii medicinei seculare fondate de Galenus, Hipocrat și Aristotel” (Rusu 2007: 35) depășea orice sentiment al conștiinței lingvistice. Acest proces de glorie și decadență a limbii latine a condus la ipoteze inedite – provenite din cultura franceză – privind destinul englezei contemporane. În „Le nouvel observateur”, nr. 6/1991 Michel Tournier compara situația limbii engleze contemporane cu aceea a limbii latine de acum două milenii. Iată ce scria în acest sens, Valeriu Rusu: „Romanii impuseră legea lor într-o mare parte a Europei. Rezultatul: o adevărată disoluție a limbii latine în portugheză, spaniolă, franceză, română și italiană pentru a dispărea ulterior complet. Aceasta în timp ce greaca, limba marilor învinși, repliați în arhipelagul lor, rămânea intactă, iar în prezent, după două milenii, are o formă apropiată de origine” (Rusu 2007: 31). După o expansiune considerabilă în secolul al XVI-lea și un „recol” în secolul al XVII-lea, francofonia medicală atinge apogeul în secolul al XVIII-lea, prin numele unor oameni celebri ca Louis Pasteur sau Claude Bernard. Se extinde prin intermediul acestui domeniu în America de Nord și de Sud, în America Centrală, în Africa și în Extremul Orient, în tot bazinul mediteranean. Secolul al XX-lea reprezintă perioada când multe domenii de activitate au acceptat anglicisme și americanisme. Schimbări majore au produs cele două „revoluții” terapeutice: revoluția sulfamidelor, empirică, din 1937 și revoluția declanșată de biologia moleculară, în deceniul al V-lea. În declanșarea acestor orientări „medicina franceză nu a mai fost vioara întâi, iar pe lista laureaților Nobel sunt mai prezenți scriitorii francezi” (Rusu 2007: 36). În aceste condiții, limbajul medical a devenit treptat un sistem prolix, fie ca expresie a varietății referențelor, fie din perspectiva limbilor – sursă.

Cronologic și etimologic, terminologia medicală românească actualizează cel puțin patru straturi lexicale:

1) termeni medicali de sursă francofonă, întemeiați pe matricea formanților greco-latini. Desemnează etapa constituirii domeniului și a terminologiei medicale. Pentru actualizarea unităților conceptuale, limbajul medical folosea termeni aparținând „superstratului cultural latin”, precum și tipare lexico-semantice devenite

„universale”, încă de la începutul secolului al XIX-lea, pe care le regăsim în traduceri (după model maghiar și german) din Transilvania: rom. *anorganic* < fr. *anorganique*, rom. *contamina* < fr. *contaminer*; rom. *contagios* < fr. *contagieux*; rom. *curativ* < fr. *curatif*; rom. *epidemie* < fr. *épidémie*; rom. *organ* < fr. *organe*.

2) termeni interdisciplinari, preluați din alte limbaje: *screening* (utilizat în domeniul biologiei), *aplicații*, *metode*, *sistem* (concepte omniprezente în terminologia științifică, în general), termeni preluați recent din domeniul informaticii, resemantizați în informatica medicală. Terminologia provenită din limbajul biologiei, al anatomiei, cu etimon greco-latin este cea mai puțin ermetică.

3) termeni ce depășesc tradiția conservatoare, prin clișeu internațional, prin elementul lexico-semantic anglo-saxon, neadaptați la sistemul fonetic al limbii române (xenisme). Rolul acestei ultime sfere lexicale, atât de controversate este de a acoperi golurile terminologice, sub aspect etimologic.

4) Conceptele medicale sunt actualizate prin termeni care au dezvoltat sensuri conotative, prin extensia semantică a unităților preluate din sfera culturală europeană. Chiar și literatura, elementul livresc, în general, sunt prezente în numele dat unor boli. Elpenor este numele însoțitorului lui Ulise – spirit slab, care, după excesul de alcool, a adormit și a murit în somn, căzând de pe terasa palatului lui Circe. În limbajul medical „sindromul Elpenor” desemnează o stare subconfuzională a subiecților care adorm într-un loc necunoscut, după consum excesiv de alcool sau după intoxicații. Este o stare de „perplexitate și automatism motor cu risc de comitere a unor acte medicolegale”. Matricial, terminologia medicală românească este grefată pe tezaurul de rădăcini și afixe de origine greco-latină, formele obținute astfel, fiind integrate și adaptate cu ușurință în oricare limbă. În situația când cercetarea ignoră matricea clasică, domeniul prolix al medicinei „este complicat prin cuvinte neadecvate terminologice științifice, preluate din limbajul comun, purtând o încărcătură metaforică” sau rezultate „prin metonimie” (Rusu 2007: 41).

Concept – termen.

Limbajul medical se distinge prin precizia termenilor, asigurată lexical sau la nivelul adjuncțiilor (nominali vs. adjectivali) din structura unităților terminologice complexe. În structurile sintagmatice, formele articulate ale substantivului individualizează, unicizează referentul (pentru formele de singular, care au valoare generică sunt folosite substantivele nearticulate, austere și impersonale sub aspect stilistic: *frotiu*, *test*). Coreferențialitatea la nivel frastic este izomorfă recurenței lexicale (repetarea aceluiași termen, în domeniul simptomatologiei, de pildă : cf. *simptom*, *sindrom* – în denumirea unor maladii).

Sub aspect logico-semantic, „denumirea” medicală funcționează ca o unitate informațională, de sine stătătoare; unitățile conceptuale sunt actualizate prin sintagme constituite pe baza termenilor anatomici greco-latini, deveniți termeni-cheie în toate tipurile de compunere (cf. cardiovascular, esofagotomie, stomatologie). Sintagma nominală este o structură lingvistică eminentă compozită, a cărei coeziune semantică se întemeiază, în funcție de criteriul cronologic, pe o rețea de mare complexitate, în actualizarea conceptului. Mecanismele de creare a termenilor se înscriu în matricile lexicale general valabile ale limbii române: derivarea,

compunerea (tematică, termeni compuși aglutinați sau juxtațuși, derivarea frazeologică), calcul (lexical, semantic), împrumutul, abrevierea, sigla, terminologizarea.

Analiza terminologiei medicale de sursă engleză/ americană este deosebit de complexă cu atât mai mult cu cât se impune ca fenomen cu o extindere masivă. În lingvistica românească domeniul nu a fost supus unui studiu aprofundat din perspectiva inserției elementului anglo-saxon. Există desigur, referiri în studii consacrate francofoniei sau pragmaticii, influenței engleze ca fenomen general, sau manifestat la nivelul altor domenii științifice. Dintre dicționarele care includ o bună parte dintre termenii medicali de origine engleză amintim ediția a III-a a *Dicționarului medical* elaborat de Valeriu Rusu, cu etimologie multiplă anglo-franceză.

Corpusul selectat de noi este ilustrativ prin faptul că cele mai multe dintre anglicisme au atins un nivel suficient de stabilitate pentru a ne permite să facem generalizări pertinente. Studiul are în vedere câteva aspecte privind eponimele și patronimele, împrumuturile și calcurile din domeniul biologiei moleculare, din informatica medicală. Selecția acestor clase semantice s-a realizat din rațiuni privind frecvența de utilizare, continua extensie în toate limbile, precum și statutul funcțional, cu referire la specificul comunicării.

Etapele.

Limba engleză are o dublă origine, saxonă și romanică (de sursă franceză), motiv pentru care anglicizarea termenilor medicali cu etimon latin a reprezentat un proces benefic pentru „armonia” limbajului. Ne vom opri la un eșantion de termeni medicali și farmaceutici de sub literele a, b și c : lat. *acutus* > engl. *acute*; lat. *adjuvantus* > engl. *adjuvant*; lat. *aglutinare* > engl. *agglutination*; lat. *ampulla* (vas mic pentru ulei sau parfum) > engl. *ampulla*; lat. *angor* > engl. *angor*. De sub litera b: lat. *balsamum* > engl. *balsam*; lat. medievală *bronchia* > engl. *bronchus*. De sub litera c: lat. *calculus* > engl. *calculus*; lat. *calyx* > engl. *calix*; lat. *capsula* > engl. *capsula*. Ceea ce observăm este faptul că termenii de origine latină sunt foarte ușor adoptați de limba engleză, nu ca atare, ci prin anglicizare. Împrumuturile englezești de acest tip se caracterizează prin vechime, au pe lângă un comportament asemănător cuvintelor românești, o circulație foarte mare și participă la relatinizarea limbii române. Există termeni medicali englezești care au pătruns prin filieră franceză și datorită acestui fapt s-au adaptat sub aspect fonetic, ortografic și morfologic, având un comportament asemănător cuvintelor din limba română. Ca și în cazul primei sfere neologice, termenii proveniți prin filieră franceză au fost asimilați în forma originală sau cu transcrierea lor în limba română. Iată câteva exemple de sub literele a, b și c: rom. *anelaj* > fr. *annelage*, cf. engl. *annealing*; rom. *angoasă* > fr. *angoisse*, cf. *anguish*; rom. *bloc* > fr. *bloc*; cf. engl. *Block*; rom. *buton* > fr. veche *boton*, cf. engl. *button*; rom. *cașete* > fr. *cachet*, engl. *cachet*. Fundamentele francofone ale terminologiei medicale românești au rămas nealterate și în secolul al XX-lea. Inserția perfectă a termenilor în vocabularul limbii române este explicabilă prin seriile bogate de rădăcini și formați de origine greco-latină.

Cauzalitatea.

Există câteva categorii de fapte, sub aspectul cauzalității, care determină adoptarea anglicismelor/americanismelor în limbajul medical actual. Dintre cauzele de natură extralingvistică, unele sunt în măsură să justifice evoluția științei medicale, iar altele ar trebui puse în relație cu fenomenul globalizării, în general (Pierre Bourney semnală în urmă cu mai puțin de o jumătate de secol fenomenul internaționalizării limbii engleze). Factorii lingvistici sunt plurivalenți: absența unui termen românesc monosemantic, brevilocvența, circulația internațională. Amploarea pe care calcurile o au este impusă de intenția cercetătorului de a asigura transparența de semnificație și de a conserva valențele evocatoare ale termenului englezesc. Termeni anatomici care definesc sistemul cardiovascular: rom. *sept interatrial* (cf. engl. *interatrial septum*); rom. *valvă aortică* (engl. *aortic valve*); rom. *circulația coronariană* (cf. *coronary circulation*). Termeni de diagnostic: rom. *malfarmații congenitale ale inimii* (engl. *congenital anomaly of heart*). Termeni pentru teste de diagnostic și proceduri: rom. *image de medicină nucleară* (engl. *nuclear medicine imaging*). Există, în al treilea rând, o recuzită de cauzalități psiholingvistice care au permis invazia de anglicisme în terminologia medicală: abandonarea matricii de formați greco-latini, snobismul lingvistic, dar și o comoditate invocată de profesorul J.-C. Sournia: „Cea mai mare parte a termenilor englezi care au penetrat în medicina franceză datorează includerea lor lenei sau snobismului importatorilor” (Sournia, *apud* Rusu 2006: 35).

Sub aspect etimologic, am selectat un corpus de împrumuturi și calcuri după modele englezești, din perspectivă sincronică, având în vedere categoriile următoare:

1. nume comune cu referent medical și farmaceutic, consacrate în diferite ramuri ale pragmaticii medicale: rom. *abazie* < engl. *abasia*; rom. *acardie* < engl. *acardia*; rom. *amebom* < engl. *amoeboma*; rom. *bradilalie* < engl. *bradylalia*; rom. *cafeină* < engl. *caffeine*.

2. nume proprii și eponime.

Numele proprii (germane, englezești, de proveniență franceză), numite și *xenisme*, au o mare frecvență în știința medicală, fie că referentul este o personalitate din lumea științei, o denumire de teorii medicale, organizații naționale și internaționale, invenții sau organisme. Cea mai frecventă realizare a numelor proprii, în pragmatica medicală sunt eponimele. Antroponimele desemnează o altă entitate decât aceea inițială – având rolul de a certifica savantul, cercetătorul, inventatorul. Un mare număr de eponime desemnează nume aparținând histologiei, fiziologiei sau anatomiei. Termenul nou creat este, de regulă unul sintagmatic și are în structura sa o variată gamă de nume comune la care se atașează patronimul autorului sau și acela al coautorului, numele mai multor autori care în mod independent au ajuns la aceleași rezultate în cercetare. Iată câteva dintre sferele semantice ale numelui comun: *baze* (*baze Schiff*), *buchet* (*buchetul lui Riolan*), *canale* (*canale Havers*), *celulă*, *corpusul*, *discuri* (*Discuri Merkel*), *frotiu*, *metode* (*metoda Sorensen*), *piramidă* (*piramida lui Malphighi*), *reactivi* (*reactivi Edman*), *simptom/sindrom*, *strangulații* (*strangulații Ranvier*), *șanț* (*șanțul lui Rolando*), *teste*, *triunghi* ș.a.m.d. Dintre cele 10 simptome cu nume proprii ale unor savanți aparținând secolului trecut, reținute de DM amintim: *simptomul Emery-Dreifuss*

(genetician englez, 1928–), *simptomul Epstein* (medic ceh, 1849–1918), *simptomul Haenel* (neurolog german, 1874–1942), *simptomul Madelung*, *simptomul Oehler* (medic german, 1879), *simptomul Remak* (neurolog german, 1849–1911), *simptomul Roger* (medic francez, 1809–1891). Interesant este faptul că sinonimia unora dintre acești termeni își găsește expresia tot în forme patronimice: *simptomul Madelung* = *simptomul Launois – Bensusade*. Multe dintre eponimele amintite au devenit surse lingvistice de nume comune, derivate sufixale, incluse de regulă, în termeni sintagmatici. Sindroamele cu nume proprii sunt deosebit de numeroase: *sindromul Abercombrie* (medic scoțian, 1780–1844), *sindromul Abt – Letterer – Siwe*, *sindromul Achor- Smith* (medic american contemporan). Sursa lingvistică a patronimelor o constituie numele personalităților științifice. Alte denumiri provin de la numele familiei la care a fost descris prima dată sindromul: *sindromul Duncan*. Sindroamele cu numele proprii americane și de origine engleză sunt legate de cele mai noi și variate domenii ale medicinei contemporane: genetică (*sindromul Barr*, *sindromul Book*), neurologie, ereditate, pediatrie, anatomopatologie, neuropsihiatrie, radiologie, endocrinologie, hematologie (*sindromul Bean*), dermatologie (*sindromul Bloom*). Dintr-un studiu statistic pe care l-am realizat pe un eșantion de termeni având ca referent „sindromul” (aflați sub literele a, b, c, d), 115 sunt nume proprii englezești și americane, 77 sunt nume proprii de origine franceză și doar 80 dintre termeni au alte origini (germană, norvegiană, suedeză, italiană, elvețiană). Termenii complecși care au în structura lor un nume propriu sunt omniprezenți în discursul uzual și în cel specializat. Aceștia funcționează ca elemente care denumesc maladii și pe care i-am integra în ceea ce am numit și cu altă ocazie „superstrat lingvistic european”. Înțelegem prin superstrat lingvistic o „sferă” de termeni și o tendință din ce în ce mai mare de a înmagazina în forme criptice – am spune – tezaurul științific și cultural al lumii contemporane. Raportați la calitatea semnificativului de a fi transparent, termenii din această sferă se caracterizează prin opacitate, datorită faptului că preiau natura substantivului propriu care desemnează și nu definește o maladie, un fenomen, o idee. Așa, de pildă, *sindromul Raeder* desemnează o afecțiune a nervului trigemen, cu simptomatologie facială de tip „migrenă oftalmică”. Atât primul termen din acest grup nominal cât și al doilea – chiar dacă sunt rădăcini grecești – ar oferi neinițiatilor mai multe informații asupra bolii decât termenul complex, *sindromul Raeder*. La fel se întâmplă și în cazul altui termen, *sindromul Munchausen*, care constă în inventarea în mod conștient a unor stări patologice plauzibile, dar nereale, în urma cărora pacientul este internat sau chiar operat. Sinonimul termenului în cauză este compusul savant *patomimie*, a cărei transparență de semnificație ar fi mult mai mare, la nivel pragmatic.

Din punct de vedere formal termenii medicali sintagmatici alcătuiți dintr-un nume propriu englezesc/ american se deosebesc de termenii din aceeași sferă, formați pe tiparele tradiționale ale Grupului nominal. Iată comparativ câteva exemple: *trompa lui Eustachio*, *tendonul lui Achile*, *test Evans*, *sindromul Bloom*. Adjuncții nominale din primele două exemple sunt substantive în genitiv articulate proclitic. Structurile frazeologice sunt redactate diferit în limba română, de la un domeniu la altul. În majoritatea formelor calchiate, fiecare element al unității frazeologice din limba engleză este tradus cu exactitate: *glande bulbouretrale* (engl. *bulbourethral glands*), *sonogramă transabdominală* (engl. *transabdominal*

sonogram), *terapie cognitivă* (engl. *cognitive therapy*). Traducerea liberă, echivalarea sunt procedee generale: *terapie de comportare* (eng. *behavioral therapy*), *grevă de os* (eng. *Bone grafting*).

Din perspectivă referențială termenii medicali împrumutați sau calchiați pot desemna:

1) referenți specifici diferitelor subdomenii: termeni anatomici (*schelet apendicular*); termeni simptomatici (*exostoză*); termeni chirurgicali (*artrocenteză*); termeni pentru teste de diagnostic;

2) Referenți nespecifici care au fost supuși unor fenomene de resemantizare, suferind mutații semantice semnificative în funcție de frecvență și subdomeniu: *ascultare* (engl. *auscultation*), *galop* (engl. *gallop*), *închipuire* (engl. *ideation*).

În *Dicționar de abrevieri și simboluri*, Silvia Pitiriciu și Dragoș Vlad Topală au realizat o sinteză privind procedeele abrevierii și a rezultatelor acesteia. În capitolul *Introducere în studiul abrevierilor* autorii făceau câteva observații pertinente asupra conceptului de abreviere, considerându-l în sens larg, sinonim cu siglă, acronim, trunchiere sau fragmentare, etc. Și Adriana Stoichițoiu Ichim reținea faptul că „termenul de abreviere este utilizat în limbajul curent, și chiar în terminologia lingvisticii, cu accepția generică de „pre-scurtare a unui cuvânt sau grupă de cuvinte” și grupează „fapte lingvistice diverse” (Stoichițoiu Ichim 2001: 37).

Corpusul de abrevieri, simboluri și acronime al DM îngrijit de Valeriu Rusu cuprinde peste 2000 de abrevieri ale unor termeni sau grupuri de cuvinte și simboluri provenite din limba engleză și având circulație internațională. Spre deosebire de celelalte limbaje, limbajul medical utilizează într-o foarte mare măsură acronimele și siglele, dată fiind complexitatea grupurilor sintactice existente în acest domeniu. În cazul acronimelor, sunt utilizate în mod constant silabe sau fragmente inițiale ale cuvintelor care formează o sintagmă. Pe rețete întâlnim frecvent: *ad pond. om.* (cf. *ad pondus omnium* „până la greutatea întregului”) *ad sat.* (cf. *ad saturatio* „până la saturare”); *add* (cf. *addetur* „să fie adăugat”); *admov.* (cf. *admoveatur* - să fie adăugat); *adst. feb.* (cf. *adstante febre* „cât este prezentă febra”); *noct. maneq* (cf. *nocte manequae* „noaptea și dimineața”). Majoritatea acronimelor provin din abrevierea unor grupuri sintactice aparținând fondului greco-latin. Sunt grupuri alcătuite dintr-un determinat și unul sau mai mulți adjuncți. Acronimele de fond selectate de noi sunt pentru novice formule al căror sens trebuie decriptat (mai degrabă „tradus”) de către specialist, în actul comunicării. Din acest motiv știința reduce pericolul de mult, dacă nu chiar anulează transparența de semnificație a compusului. Sfera acronimelor cu etimon englez/ american nu este la fel de bogată și nici reprezentativă pentru relația medic – pacient: *hosp* (cf. *hospital*); *wt* (cf. *weight*). Un aspect aparte al acestei sfere de compuse este topica, iar diferențele sunt mai mult decât evidente: în cazul acronimelor de fond clasic, topica este fixă, cu respectarea obligatorie a prepoziției sau a conjuncției, fie și doar sub formă de siglă – spre deosebire de acronimele de tip nou a căror topică este liberă sau inversă, respectând modelul oferit de limba engleză.

Siglele – definite în dicționare ca „semne abreviative” (ROBERT) sau „litere inițiale utilizate ca semne abreviative pe monumente, pe medalii sau în manuscrise vechi” (Littre) reprezintă un procedeu deosebit de productiv, fie că sunt împrumutate, fie că sunt formate pe teren lingvistic românesc, după modelul anglo-

american: HCG (cf. human chorionic gonadotrophin); IRMA (cf. immunoradiometric assay); WMA (cf. World Medical Association); snRNA (cf. small nuclear RNA).

Sub aspect structural, siglele reprezintă o clasă neomogenă, datorită faptului că pot fi rezultatul combinațiilor de litere inițiale ale unităților sintagmei, al combinațiilor de litere și silabe etc. Funcția siglelor este eminent denotativă, ocupând un rol deosebit în economia de limbaj. Productivitatea crescândă a siglelor vine să confirme adevărul conform căruia înmulțirea numărului de compuse de acest tip (în opoziție cu compunerea tematică, de tip greco-latin) presupune o frecvență crescândă a elementului englez în domeniile de avangardă ale medicinei contemporane. Predilecție se manifestă spre genetică, farmaceutică, virusologie, practica clinică, imagistică, hematologie, biochimie. Sigla și sintagma terminologică-sursă sunt sinonime paronimice în limbajul medical și ar putea fi integrate, după modelul neonomelor, în clasa sinonimelor de necesitate. Pentru a răspunde nevoii de economie, terminologia ultimului deceniu se îndreaptă spre o formalizare evidentă, procedeu asigurând implicit univocitatea termenilor.

Este o tendință care apropie limba română de limbile franceză și engleză, al căror model îl urmează în câmpul creației lexicale. Multe dintre abrevieri și sigle devin baze de derivare, de regulă pentru substantivele comune: ORL – orelist; A.T.I. – ateist (medic la terapie intensivă).

Simbolurile sunt semne abreviative convenționale utilizate în particular în chimie, fizică și matematică. Simbolurile aminoacizilor, ale elementelor chimice, ale unităților de măsură au devenit un loc comun în terminologia medicală și farmaceutică. În comparație cu siglele și acronimele, aceste semne generează confuzii datorită polisemiei. Numai simbolul de sub A poate actualiza 12 concepte profesionale : *absorbanță, adenină, adenozină, aer alveolar, alanină, Amper, anterior, arie, grup sanguin, număr de masă, radioactivitate, vitamină A*. Dezambiguizarea se poate produce numai în context. Simbolurile existente în limbajul medical sunt semne cu caracter deosebit de stabil, deoarece referenții se caracterizează printr-o mare stabilitate.

Caracterul convențional al siglelor poate fi pus în valoare de câteva elemente: utilizarea în același context a două sau mai multe sigle (unul creat pe terenul limbii române, altul venit din împrumut), echivalența dintre sigla străină și sintagma românească; omonimia și polisemia. Abrevierile, siglele, simbolurile manifestă o mare tendință de gramaticalizare. Clasa morfologică pe care o ilustrează este aceea a substantivului comun și primește categoriile specifice: gen, număr, caz și determinare primară. Simbolurile se adaptează cu mai multă dificultate categoriilor morfologice. Sub aspectul genului, Adriana Stoichițoiu Ichim încadra compusele de acest tip în clasa neutrelor. Sigla și sintagma terminologică-sursă sunt considerate sinonime paronimice în limbajul medical și ar putea fi integrate, după modelul neonomelor, în sfera sinonimelor de necesitate. Cu toate că nu fac decât să dubleze sintagmele terminologice de dimensiuni variate, cea mai mare parte a siglelor, acronimelor și simbolurilor prezintă, față de acestea, avantajul scurtimei, al brevilocvenței, reușind să reflecte în același timp în bună parte, noțiunea desemnată. Dar renunțarea la unul sau la mai multe elemente din sintagma terminologică nu asigură transparența semnificativului, omonimia riscând adesea să genereze fie

termeni prea vagi, fie confuzii de sensuri. Gradul de precizie al contextului este cel care dictează alegerea unei sens sau al altuia.

Probleme majore ridică subdomeniul informaticii medicale, unde pentru majoritatea termenilor românești se utilizează atât scrierea, cât și pronunția englezească originală. Situația nu este cu totul singulară, dacă avem în vedere faptul că același fenomen se produce și în terminologia franceză, unde au fost împrumutați nemodificați aproape toți termenii englezești. S-a preferat – ca și în limba română – definirea unor termeni și expresii, utilizarea prescurtărilor și acronimelor uzuale, denumirile integrale nefiind folosite în practică. De asemenea, s-a pus accent pe terminologia lucrului în rețea, acesta având importanța și perspectivele cele mai semnificative, în opinia lui Valeriu Rusu.

Cercetarea influenței engleze în terminologia medicală permite observația că, deși conceptele domeniului sunt fundamentate în baza unei matrici lexico-semantice clasice, influența engleză se manifestă sub cele mai variate forme. Faptul este în măsură să ilustreze – așa cum am susținut și cu altă ocazie – două adevăruri general valabile: capacitățile universale ale elementelor savante greco-latine care fundamentează „superstratul cultural european” – și evoluția rapidă a domeniului științific – de orientare anglo-americană, ce transgresează progresul lent al limbilor naturale. Prin împrumutul lexical, prin acronim, trunchiere sau fragmentare, ca mijloace de compunere după model englez, limbajul nu poate neutraliza în fiecare situație dată, diferențele interlingvistice. Câștigul rămâne doar al terminologiei, care conservă două dintre caracteristicile enunțate de Ray: originea noțiunii și denumirea acesteia.

Bibliografie

A. Izvoare și lucrări de referință

- Duizabo 2007: Daniella Duizabo, *Dicționar medical englez-român/român-englez*, Iași, Polirom.
- Guțu 2003 = Gheorghe Guțu, *Dicționar latin-român*, ediția a II a revăzută și adăugită, București, Humanitas.
- Nastase 2006 = Corneliu Nastase, Viorica Nastase, *Dicționar englez-român de medicină și biologie*, Iași, Editura Nasticor.
- Pitiriciu, Topală 1998 = Silvia Pitiriciu, Dragoș Vlad Topală, *Dicționar de abrevieri și simboluri*, București, Editura All Educațional.
- Rusu 2007: Valeriu Rusu, *Dicționar medical*, București, Editura Medicală.

B. Literatură secundară

- Bidu-Vrânceanu, Călărașu *et alii* 2001: Angela Bidu-Vrânceanu, Cristina Călărașu, Liliana Ionescu Ruxândoiu, Mihaela Mancaș, Gabriela Pană Dindelegan, *Dicționar general de științe ale limbii*, ediția a II-a, București, 2001.
- Coteanu 2007: Ion Coteanu, *Formarea cuvintelor în limba română*, volum editat de Narcisa Forăscu, Angela Bidu-Vrânceanu, Editura Universității București.
- Iordan, Robu 1978: Iorgu Iordan, Vladimir Robu, *Limba română contemporană*, București, Editura Didactică și Pedagogică.
- Nida 2004: E. Nida, *Traducerea sensurilor*, studiu introductiv, traducere de Rodica Dimitriu, Iași, Institutul European.

- Pană-Dindelegan 1978: Gabriela Pană Dindelegan, *Aspecte ale raportului dintre terminologia sintactică modernă și cea tradițională*, LL, XXIII, vol. II, p. 181-186.
- Pavel, Rucăreanu, 2001: Eugeniu Pavel, Costin Rucăreanu, *Introducere în terminologie. Noțiuni fundamentale*, București, Editura Academiei / Editura AGIR.
- Ploae-Hanganu 1995: Mariana Ploae-Hanganu, *Specificul terminologiei ca știință în raport cu celelalte științe ale limbajului*, LR, XLIV, nr. 9-12, p. 529-532.
- Prouvost, Sablaiyrolles 2003: J. Prouvost, Y. Sablaiyrolles, *Les néologismes*, Paris, PUF.
- Rey 1979: A. Rey, *La terminologie: noms et notions*, Paris, Le Robert.
- ROBERT = *Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française*, par Paul Robert. Tome quatrième. Paris, Société du Nouveau Littré, 1959.
- Stoichițoiu Ichim 2001: Adriana Stoichițoiu Ichim, *Vocabularul limbii române actuale*, București, All Educational.
- Tagliavini 1977: Carlo Tagliavini, *Originile limbilor neolatine*, versiune îngrijită și coordonată de Alexandru Niculescu; traducere: Anca Giurescu, Mihaela Cârstea-Romașcanu, București, Editura Științifică și Enciclopedică.

The medical language. English influence

From a socio-semiotic point of view, the medical terminology is included- because of its capacity to express the natural report between the objects – in the semantics word-object axis. The mechanisms of the terms creation are joined in the lexical matrix that are general valid in the Romanian language. Our study regards eponyms, composition elements after the English model (abbreviations) as well as symbols.

Târgu-Mureș, România